

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Khi nghiên cứu về xã hội và quy luật phát triển của xã hội, Các Mác đã khẳng định rằng tương lai của cả loài người hoàn toàn phụ thuộc vào việc giáo dục thế hệ công dân đang lớn lên. Chính vì vậy mà việc chăm lo và bảo vệ trẻ em từ lâu đã là mối quan tâm của cả cộng đồng quốc tế và từng quốc gia trên thế giới. Ngày 20 tháng 11 năm 1959, Đại hội đồng Liên hợp quốc đã nhất trí thông qua “Tuyên ngôn về quyền trẻ em”. Tinh thần cơ bản của tuyên ngôn là “loài người phải dành cho trẻ em những gì tốt đẹp nhất mà mình có” [21].

Ở Việt Nam, thấm nhuần lời dạy của Chủ tịch Hồ Chí Minh “vì lợi ích mười năm trồng cây, vì lợi ích trăm năm trồng người”, Nhà nước ta luôn luôn đặt ưu tiên hàng đầu chính sách bảo vệ và chăm sóc trẻ em, là một trong những quốc gia sớm ký kết, tham gia vào các Công ước, Nghị định thư của Liên Hợp quốc về chống buôn bán người. Bộ luật Hình sự (BLHS) năm 1999 là một trong những công cụ hữu hiệu nhất góp phần đắc lực trong việc chăm sóc và bảo vệ trẻ em.

Tuy nhiên, trong những năm qua và hiện nay, trẻ em đang trở thành nạn nhân của tội phạm mua bán người - một trong những tội phạm nguy hiểm, gây nhức nhối cho toàn xã hội. Trên thế giới, buôn bán người, đặc biệt là buôn bán phụ nữ, trẻ em là ngành công nghiệp tội phạm lớn thứ hai, chỉ sau buôn bán ma túy và ngày càng phát triển nhanh chóng. Nó không chỉ là hiểm họa an ninh xã hội của mỗi quốc gia mà từ lâu đã trở thành mối quan tâm của cả cộng đồng quốc tế. Trong thời gian qua, nạn buôn bán trẻ em đang ngày càng gia tăng, diễn biến phức tạp và mang tính toàn cầu. Những trẻ em vô tội trên khắp hành tinh trong đó có nhiều trẻ em Việt Nam đã và

đang trở thành nạn nhân của các tổ chức, đường dây buôn bán người hoạt động xuyên quốc gia, có sự cầu kết giữa các đối tượng trong nước với nước ngoài, giữa châu lục này với châu lục khác.

Bên cạnh đó, tình trạng đánh tráo, chiếm đoạt trẻ em, trẻ sơ sinh ngày càng gia tăng và diễn biến phức tạp. Ở một số địa phương như Hà Giang, Yên Bái, Lào Cai, Lai Châu..., bọn tội phạm còn lợi dụng đêm tối, sơ hở của gia đình nạn nhân và lực lượng chức năng, tổ chức tấn công, cướp, chiếm đoạt trẻ em bán ra nước ngoài.

Pháp luật Hình sự Việt Nam từ khi được pháp điển hoá lần thứ nhất năm 1985 đã quy định Tội bắt trộm, mua bán hoặc đánh tráo trẻ em tại Điều 149, Chương Các tội xâm phạm chế độ hôn nhân gia đình và các tội phạm đối với người chưa thành niên. Đến lần pháp điển hoá thứ hai, trong BLHS năm 1999 đã đưa tội này về Chương Các tội xâm phạm tính mạng, sức khoẻ, nhân phẩm, danh dự con người với tên tội danh là Tội mua bán, đánh tráo hoặc chiếm đoạt trẻ em tại Điều 120.

Việc quy định Tội mua bán, đánh tráo hoặc chiếm đoạt trẻ em trong BLHS năm 1999 đã tạo cơ sở pháp lý vững chắc, góp phần tích cực và có hiệu quả trong việc phòng, chống nạn buôn bán, đánh tráo, chiếm đoạt trẻ em. Tuy nhiên, về mặt lập pháp, điều 120 của BLHS năm 1999 còn nhiều điểm bất cập, gây khó khăn cho quá trình áp dụng. Điều luật không đưa ra định nghĩa về các hành vi mua bán trẻ em, một số tình tiết quy định tại Điều 120 BLHS năm 1999 chưa được hướng dẫn để áp dụng thống nhất trong thực tiễn... Chính vì vậy, việc xem xét sửa đổi Điều 120 là một trong những nội dung quan trọng của việc sửa đổi BLHS năm 1999 của Quốc hội Khóa XII.

Cho đến nay thực sự chưa có công trình khoa học nào nghiên cứu về tội danh này một cách thấu đáo trên mọi bình diện của nó, hầu hết mới chỉ dừng lại ở việc trình bày đặc điểm các yếu tố cấu thành tội phạm, các hình phạt, nội dung các tình tiết tăng nặng, giảm nhẹ trách nhiệm hình sự hoặc mới chỉ nghiên cứu riêng lẻ hành vi mua bán trẻ em (cùng với hành vi mua bán phụ nữ) mà chưa có sự đi sâu nghiên cứu để phân tích, tìm hiểu và đưa ra những kiến giải pháp lý đối với các tội đánh tráo, chiếm đoạt trẻ em...

Vì vậy, việc nghiên cứu Tội mua bán, đánh tráo hoặc chiếm đoạt trẻ em một cách độc lập và toàn diện để làm sáng tỏ các vấn đề về lý luận và thực tiễn áp dụng pháp luật, góp phần hoàn thiện BLHS đồng thời đưa ra các biện pháp nhằm nâng cao hiệu quả của cuộc đấu tranh phòng chống tội phạm nói chung và Tội mua bán, đánh tráo hoặc chiếm đoạt trẻ em nói riêng là hết sức quan trọng. Đây cũng là luận chứng cho việc học viên lựa chọn đề tài: **“Tội mua bán, đánh tráo hoặc chiếm đoạt trẻ em trong luật hình sự Việt Nam”** làm luận văn tốt nghiệp cao học của mình.

2. Tình hình nghiên cứu

Trong những năm qua, trước diễn biến phức tạp của tình hình mua bán, đánh tráo hoặc chiếm đoạt trẻ em, đặc biệt là tình hình mua bán trẻ em, đã có nhiều công trình khoa học, sách báo pháp lý chuyên ngành nghiên cứu về loại tội phạm này (chủ yếu là tội mua bán trẻ em) như:

Đấu tranh phòng, chống tội phạm mua bán phụ nữ, trẻ em ở Việt Nam - thực trạng, nguyên nhân và giải pháp (Luận văn Thạc sĩ luật học, (2006) của Nguyễn Quyết Thắng, nghiên cứu về tình hình mua bán phụ nữ, trẻ em ở Việt Nam trong những năm 2000 - 2006, tìm ra nguyên nhân và đưa ra các giải pháp đấu tranh, phòng chống tội phạm mua bán phụ nữ, trẻ em. *Một số vấn đề lý luận về tội phạm mua bán phụ nữ, trẻ em* (Tạp chí Thông

tin khoa học xét xử, số 3/2008) của Kim Long; *Tình hình tội phạm mua bán phụ nữ, trẻ em và công tác xét xử của ngành toà án nhân dân* (Tạp chí Thông tin khoa học xét xử, số 3/2008) của Chí Hiếu; *Giáo trình Luật Hình sự Việt Nam* (Phần các tội phạm) của Khoa Luật Đại học Quốc gia Hà Nội và của Trường Đại học Luật Hà Nội.

Ngoài ra còn có các công trình nghiên cứu khoa học như: *"Điều tra tội phạm mua bán trẻ em qua biên giới của lực lượng cảnh sát nhân dân"* của Phạm Đăng Quyền, đề tài nghiên cứu khoa học cấp cơ sở, năm 1999; *Thực tiễn xét xử các vụ án hình sự về các tội mua bán phụ nữ, trẻ em và các kiến nghị về Luật Phòng, chống buôn bán người* của Đặng Thị Thanh và *Thực tiễn điều tra các vụ án về buôn bán phụ nữ, trẻ em - Một số kiến nghị về mặt lập pháp* của Phạm Văn Hùng tại Hội thảo đề xuất xây dựng Luật phòng chống buôn bán người, năm 2007...

Các công trình nghiên cứu này hoặc chỉ mới phân tích rất khái quát những vấn đề lý luận và thực tiễn của tội mua bán trẻ em mà chưa đề cập đến tội đánh tráo hoặc chiếm đoạt trẻ em, nếu có thì cũng chỉ mới dừng lại ở việc trình bày một cách chung chung về đặc điểm các yếu tố cấu thành tội phạm, các hình phạt, các tình tiết tăng nặng, giảm nhẹ trách nhiệm hình sự (TNHS)... Bên cạnh đó, đối với tội mua bán trẻ em chủ yếu được nghiên cứu dưới góc độ tội phạm học và thường theo hướng nghiên cứu chung với tội mua bán phụ nữ, phân tích một số đặc điểm về tình hình tội phạm, nguyên nhân và nêu ra các biện pháp đấu tranh phòng ngừa. Chưa có một công trình nào nghiên cứu tội mua bán, đánh tráo hoặc chiếm đoạt trẻ em một cách độc lập, toàn diện và có hệ thống dưới góc độ luật hình sự.

Luận văn được thực hiện trong bối cảnh Luật Sửa đổi, bổ sung một số điều của Bộ luật hình sự (được Quốc hội thông qua ngày 19 tháng 6 năm

2009, có hiệu lực từ ngày 01 tháng 01 năm 2010) đang trong quá trình soạn thảo. Để tăng cường hiệu quả đấu tranh phòng, chống buôn bán người ở nước ta và thuận lợi cho việc hợp tác quốc tế trong lĩnh vực này, Luật đã quy định tội buôn bán người trên cơ sở tội mua bán phụ nữ (Điều 119 - BLHS năm 1999) và tội mua bán trẻ em (tách từ Điều 120 - BLHS năm 1999). Như vậy, theo Luật Sửa đổi, bổ sung một số điều của BLHS năm 2009 thì Điều 120 được sửa thành Tội đánh tráo hoặc chiếm đoạt trẻ em do tội mua bán trẻ em đã được tách ra để quy định tại Điều 119 - Tội buôn bán người. Mặc dù đã có những sửa đổi theo hướng tiến bộ và tiếp cận gần hơn với pháp luật quốc tế nhưng Điều 119 và Điều 120 trong Luật Sửa đổi, bổ sung một số điều của BLHS vẫn còn nhiều vấn đề cần được tiếp tục nghiên cứu để giải quyết thấu đáo hơn nữa.

3. Mục đích, nhiệm vụ, đối tượng và phạm vi nghiên cứu của luận văn

3.1. Mục đích nghiên cứu

Mục đích của luận văn là làm rõ các dấu hiệu pháp lý hình sự của Tội mua bán, đánh tráo hoặc chiếm đoạt trẻ em theo Điều 120 BLHS năm 1999, trên cơ sở thực tiễn đấu tranh với tội phạm này đề xuất một số kiến nghị nhằm hoàn thiện pháp luật hình sự, góp phần nâng cao hiệu quả đấu tranh phòng, chống Tội mua bán, đánh tráo hoặc chiếm đoạt trẻ em.

3.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

Để đạt được mục đích nêu trên, tác giả luận văn đặt ra cho mình các nhiệm vụ sau:

- Làm rõ về mặt khoa học các dấu hiệu pháp lý của Tội mua bán, đánh tráo hoặc chiếm đoạt trẻ em;

- Nghiên cứu các quy định pháp luật hình sự Việt Nam và một số nước có điều kiện giống Việt Nam về Tội mua bán, đánh tráo hoặc chiếm đoạt trẻ em....

- Đánh giá thực trạng về tình hình Tội mua bán, đánh tráo hoặc chiếm đoạt trẻ em trong những năm gần đây và thực tiễn áp dụng các quy định của BLHS năm 1999 về tội danh này;

- Đề xuất những giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả của việc áp dụng các quy định của BLHS trong đấu tranh phòng, chống Tội mua bán, đánh tráo hoặc chiếm đoạt trẻ em;

3.3. Đối tượng nghiên cứu

Đề tài nghiên cứu Tội mua bán, đánh tráo hoặc chiếm đoạt trẻ em trong pháp luật hình sự Việt Nam.

3.4. Phạm vi nghiên cứu

Đề tài nghiên cứu trong phạm vi những vấn đề liên quan đến Tội mua bán, đánh tráo hoặc chiếm đoạt trẻ em trong Điều 120 BLHS năm 1999. Tuy nhiên, do được thực hiện trong quá trình sửa đổi, bổ sung BLHS năm 1999 nên Luận văn đã tham khảo và cập nhật những thông tin trong quá trình dự thảo Luật Sửa đổi, bổ sung một số điều của BLHS.

4. Cơ sở lý luận và phương pháp nghiên cứu

Cơ sở lý luận của luận văn là quan điểm của chủ nghĩa Mác – Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh về nhà nước và pháp luật; quan điểm của Đảng và Nhà nước ta về đấu tranh phòng chống tội phạm cũng như thành tựu của các chuyên ngành khoa học pháp lý như: lịch sử pháp luật, lý luận về nhà nước và pháp luật, luật hình sự, luật tố tụng hình sự, tội phạm học..., những luận

điểm khoa học trong các công trình nghiên cứu, sách chuyên khảo và các bài viết đăng trên các tạp chí của một số nhà khoa học luật hình sự.

Luận văn được thực hiện trên cơ sở phương pháp luận của chủ nghĩa duy vật biện chứng và chủ nghĩa duy vật lịch sử. Các phương pháp nghiên cứu cụ thể được sử dụng trong Luận văn là: hệ thống, lịch sử, so sánh, phân tích, tổng hợp, thống kê...

5. Điểm mới của luận văn

Đề tài là công trình chuyên khảo đầu tiên trong khoa học pháp lý Việt Nam ở cấp độ luận văn thạc sĩ luật học nghiên cứu một cách có hệ thống về Tội mua bán, đánh tráo hoặc chiếm đoạt trẻ em dưới góc độ pháp lý hình sự. Có thể xem những nội dung sau đây là những đóng góp mới về khoa học của luận văn:

- Làm sáng tỏ một số vấn đề lý luận chung về Tội mua bán, đánh tráo hoặc chiếm đoạt trẻ em như: quá trình hình thành và phát triển các quy phạm pháp luật quy định về tội phạm này; khái niệm, các dấu hiệu pháp lý đặc trưng; trách nhiệm hình sự và hình phạt đối với người phạm tội...

- Bằng các chỉ số tội phạm học, nêu và đánh giá được tình hình tội phạm và thực tiễn áp dụng pháp luật, từ đó chỉ ra những vướng mắc trong thực tiễn áp dụng những quy định của pháp luật hình sự về tội phạm này.

- Đề xuất các giải pháp có tính khả thi nhằm nâng cao hiệu quả việc áp dụng những quy định của pháp luật hình sự về Tội mua bán, đánh tráo hoặc chiếm đoạt trẻ em.

6. Ý nghĩa lý luận và thực tiễn

Trong phạm vi nghiên cứu của mình, đề tài là một công trình nghiên cứu vừa có ý nghĩa về mặt lý luận vừa có ý nghĩa về mặt thực tiễn đối với

cuộc đấu tranh phòng, chống Tội mua bán, đánh tráo hoặc chiếm đoạt trẻ em nhất là trong giai đoạn hiện nay.

- Về mặt lý luận, đề tài góp phần hoàn thiện nội dung quy định của Điều 120 BLHS năm 1999 đồng thời có thể sử dụng làm tài liệu tham khảo trong công tác đào tạo và nghiên cứu khoa học pháp lý hình sự.

- Về mặt thực tiễn, những đề xuất giải pháp nêu trong luận văn sẽ góp phần nâng cao hiệu quả của cuộc đấu tranh phòng, chống tội phạm nói chung và Tội mua bán, đánh tráo hoặc chiếm đoạt trẻ em nói riêng.

7. Bố cục của luận văn

Ngoài phần Mở đầu, Kết luận, Danh mục tài liệu tham khảo, Luận văn gồm 3 chương:

Chương 1: Sự cần thiết quy định tội mua bán, đánh tráo hoặc chiếm đoạt trẻ em trong Bộ luật Hình sự

Chương 2: Tội mua bán, đánh tráo hoặc chiếm đoạt trẻ em theo quy định của BLHS năm 1999 và thực tiễn áp dụng

Chương 3: Hoàn thiện các quy định của pháp luật hình sự về tội mua bán, đánh tráo hoặc chiếm đoạt trẻ em

This document was created with Win2PDF available at <http://www.win2pdf.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.
This page will not be added after purchasing Win2PDF.